

Radiografia de la immigració de menors no acompanyats

dimarts, 25 setembre de 2007

Al voltant de 7.000 persones immigrants menors no acompanyades es van comptabilitzar a Espanya durant el 2006. Protegir el seu desenvolupament i facilitar la seva integració són alguns dels reptes de la nostra societat. Personal investigador de la Fundació Pere Tarrés lidera un projecte estatal que tracta de comprendre aquest fenomen present a tot Europa.

El mapa de la immigració és cada vegada més dens al nostre territori. Les desigualtats socials i la proximitat, geogràfica, amb el Nord d'Àfrica i, cultural, amb Hispanoamèrica fan que el nostre país sigui destí freqüent per als moviments migratoris. El grup Infants i Família en Ambients Multiculturals (IFAM) té un llarg historial estudiant aquest fenomen, especialment en la seva quarta fase. "Dins de les teories migratòries es parla de quatre fases: la primera, els homes sols; la segona, els homes més joves; la tercera, la reagrupació familiar; i la quarta, s'aplica als menors no acompanyats", explica la investigadora principal del projecte, la Doctora Violeta Quiroga.

L'objectiu d'aquesta recerca és conèixer la realitat que viu aquest col·lectiu, però amb un perfil determinat: "Ens centrem en immigrants menors de 18 anys, els quals arriben al nostre país sense pares ni tutor legal; quan es troben amb algun familiar que no pot atendre'ls o quan sorgeix algun dubte sobre la relació entre l'adult i el menor a càrrec seu", respon la investigadora.

Estudi estatal

El projecte va néixer a Catalunya i Madrid amb un ajut del Plan Nacional de I+D. No obstant això, després d'una intensa recerca de finançament, l'IFAM va aconseguir exportar el treball a totes les comunitats autònomes gràcies a la xarxa de col·laboradors que ha teixit durant els darrers anys de recerca. De fet, l'expertesa d'aquest grup ja va estar reconeguda quan del 2001 al 2005 va dirigir un projecte europeu (CONRED), que comparava el fenomen dels persones migrades menors no acompanyades a diferents països europeus. Aquest projecte de l'IFAM neix amb un ajut del Plan Nacional de I+D, però actualment inclou a totes les comunitats autònomes

Les conclusions de l'estudi internacional han estat el punt de partida teòric d'aquest projecte que pretén fer una radiografia d'aquest col·lectiu tan vulnerable i de l'evolució del fenomen. "Tractem d'estudiar les noves tendències, especialment les noves nacionalitats implicades i la feminització de la immigració. Al nostre país la majoria prové del Marroc, però progressivament els menors arriben d'uns altres llocs com ara Romania, països subsaharians... De fet, els patrons de conducta dels marroquins són bastant coneguts i ara tractem de conèixer les altres nacionalitats", explica Quiroga.

Per a dur a terme aquest ambiciós estudi, la feina s'ha estructurat en dues parts: Primer, un treball de camp qualitatiu a les comunitats on el fenomen és més "calent" i té major importància (Andalusia, Canàries, Catalunya, Madrid, País Basc, i València). I després, els resultats s'extrapolen i es comparen amb enquestes telefòniques a la resta d'autonomies. A més, s'han demanat les dades sobre menors a totes les administracions implicades, per poder arribar a conclusions amb tots els elements a la mà.

Entrevistes a professionals i menors

El treball de camp consisteix en entrevistes a professionals relacionats amb els menors (direcció de centres, caps de serveis d'atenció a la infància, col·lectiu d'educadors, cossos policials...) i, per descomptat, als propis nois i noies: "Parlem amb els menors i amb majors d'edat que van entrar al país com a menors, perquè la maduració de la història personal d'aquests últims és millor. Han reflexionat sobre la seva vida i la seva aportació és més interessant", reconeix Quiroga. L'estudi està basat en 320 entrevistes, 200 de les quals s'han fet a immigrants menors

Un total de 320 entrevistes, 200 de les quals són a menors. Un mostra molt elevada si recordem que a Espanya les dades parlen d'un col·lectiu de 7.000 persones. Cal afegir que a partir de la mostra real s'ha fet una mostra estratègica per incloure als nous grups com romanesos, subsaharians... "Tenint en compte la seva presència percentual, hauríem entrevistat a un petit nombre i llavors no en sabrien gaire de les noves nacionalitats", explica la investigadora.

També és important la manera d'apropar-se a ells quan no es troben als centres de protecció. "Mai anem directament al carrer a per ells, perquè si no t'acostes amb algú en el qual confien, la veracitat de les històries és dubtosa. A més, per comprovar la informació parlem amb els educadors que treballen amb ells". Una altra forma de recollir dades és amb l'observació participant: "Un exemple és la nostra col·laboració amb el Projecte Carretera d'ajuda a les treballadores sexuals. No podem entrevistar-les per la complicada situació en què es troben, especialment les menors prostitutes, però podem deixar constància de la seva presència perquè les hem vist", explica.

La feminització del fenomen

La prostitució és un dels circuits principals d'entrada de les menors immigrants. A més, es tracta d'una via molt difícil d'estudiar perquè utilitzen xarxes i màfies, les quals es dediquen a activitats il·legals. Un altre aspecte a tenir en compte dins de la feminització de la immigració és l'actitud de les noies quan arriben al nostre país, perquè no totes són víctimes: "Hi ha menors que culturalment al seu país ja són majors, han decidit entrar a aquest projecte migratori i no volen participar en els circuits de protecció social. Un exemple és la prostitució. Per molt que no ens agradi, algunes noies de l'Àfrica saben què vénen a fer. Totes les noies s'han de protegir, però quan volen viure així és molt més complicat", reconeix la Dra. Quiroga.

Aquesta necessària recerca té previst donar els primers resultats el març de 2008 amb unes jornades on participaran totes les comunitats autònomes. Després, l'informe final es vol publicar al setembre del 2008 i l'esperança és que la seva repercussió no sigui només acadèmica. "Conèixer l'origen i l'evolució d'aquest fenomen és l'única manera d'avançar-se a aquest problema social i prevenir. Per això, volem que l'estudi tingui una gran difusió, arribi als professionals i finalment reflecteixi als menors. L'objectiu és canviar polítiques, millorar la coordinació de les administracions i posar en marxa mesures de prevenció", finalitza Quiroga. Agustí López

-Violeta Quiroga és Doctora en Antropologia, Diplomada en treball social i investigadora principal del grup de recerca Infants i Família en Ambients Multiculturals (IFAM).